

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ДУБНА

Андрій Слащук, Галина Бернадська

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Визначається значення туристичної інфраструктури для розвитку туризму в регіоні. Проведено розгляд та характеристику основних інфраструктурних елементів туристичної діяльності в місті Дубно, а саме готельно-ресторанного господарства, туристичних підприємств, транспортної мережі, закладів культури та дозвілля, банківської системи. Визначено основні проблеми туристичної інфраструктури, запропоновано рекомендації щодо подальшого її розвитку.

Ключові слова: туристична інфраструктура, готельно-ресторанне господарство, туристичні підприємства, транспорт, заклади культури та дозвілля

Постановка проблеми. На сьогоднішній день туристична галузь вважається однією з найбільш прибуткових галузей у всьому світі. За останні роки показники від діяльності туристичного бізнесу постійно збільшуються. Так, у загальному обсязі світової торгівлі послугами туристична індустрія склала 35% від загального числа, а її показник валового доходу на світовому рівні складав близько 10%. Така позитивна динаміка зростання економічно важливих показників зберігається вже не один рік. Зростання показників у сфері туризму пояснюється тим, що щорічно на ринку послуг з'являється все більше туристських продуктів, які можуть задовольнити потреби сучасного туриста.

Вагомим показником успішного розвитку туризму в певному регіоні є розвинена туристична інфраструктура (ТІ). Впродовж останніх років в Україні приділяється значна увага будівництві нових та реставрації старих елементів ТІ. Так, наприклад в Стратегії розвитку туризму та курортів України на період до 2026 року (розпорядження КМУ від 16 березня 2017 р. №168-р) одним з пріоритетних напрямків є розвиток туристичної інфраструктури в кожному регіоні держави. Це пояснюється тим, що Україна стає туристично-привабливою країною для іноземних туристів, внутрішні туристи частіше обирають вітчизняний відпочинок.

Рівненська область має значний туристсько-рекреаційний потенціал. Одним з найбільш відомих туристичних центрів регіону є саме місто Дубно (Дубенська міська громада). В місті знаходиться чимало туристичних об'єктів та пам'яток культури, проводяться заходи культурно-мистецького спрямування міжнародного рівня. Щороку Дубно відвідують близько 150 тис. туристів з різних країн світу. Тому вивчення та аналіз сучасного стану туристичної інфраструктури міста є вкрай ва-

жливим та необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлювання проблем, присвячених розвитку індустрії туризму та її складових, можна спостерігати в роботах великої кількості як іноземних, так і вітчизняних науковців. До таких належать: М. Пітерс, Ф. Кроусон, П. Самуельсон, Ч. Тейлор, О. О. Бейдик, В. А. Квартальний, І. І. Винниченко, О. О. Любіцева, А. В. Степаненко, Г. Б. Мунін, М. П. Мальська, Я. Б. Олійник та багато інших.

Туристична інфраструктура є об'єктом вивчення багатьох дослідників. Так, даною проблематикою займалися Т. О. Волкова, Г. Є. Долгопола, Я. С. Коробейникова, В. С. Кравців, Л. С. Гринів, М. В. Копач, С. П. Кузик, В. І. Новикова, К. В. Фролова, М. Й. Рутинський, І. М. Школа, В. Гаворецькі, А. Панасюк та ін.

Інфраструктуру територіально-рекреаційної системи Волинської області вивчали Л. М. Черчик, О. В. Міщенко та І. В. Єрко [Cherchuk L., Mishchenko O., Yerko I., 2014]. Проблеми розвитку окремих складових туристичної інфраструктури м. Тернополя охарактеризовані в дослідженнях О. Заставецької, М. Лисевича, Я. Мариняка, О. Рунців, І. Рудакевича [Rudakevych I., 2014]. Туристичну інфраструктуру Рівненської області в контексті складової економічної безпеки досліджував А. Д. Калько [Kalko A., 2011]. Однак, сучасні тенденції розвитку туристичної інфраструктури міст, і власне Дубна, є недостатньо вивченими.

Мета статті полягає у проведенні сучасного стану туристичної інфраструктури міста Дубна Рівненської області як важливої складової туристичної індустрії в регіоні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Туристична інфраструктура має суттєвий вплив на розвиток туристичної діяльності багатьох регіонів і міст. Саме

туристична інфраструктура покликана забезпечувати комфортне перебування туристів в місці призначення. Дослідження ТІ Дубна вкрай важливе, адже місто одне з найбільш відвідуваних в регіоні. Аналіз елементів ТІ Дубенської міської громади раніше не здійснювався, що є досить актуальним у зв'язку із збільшенням туристичних потоків.

Виклад основного матеріалу. До сучасних економічних проблем розвитку внутрішнього та в'їзного видів туризму в Рівненській області важливе місце має створення сучасної та конкурентоспроможної туристичної інфраструктури. Окрім того, прогнозоване зростання внутрішнього туризму більш як на 20% в 2021 році порівняно з 2020 роком, вимагає якнайшвидшого вирішення питань, пов'язаних із слабко розвинутою, а подекуди і зовсім відсутньою, інфраструктурою, а також низьким рівнем розвитку об'єктів туристичної інфраструктури.

Більшість дослідників до туристської інфраструктури відносять виключно елементи і види діяльності, пов'язані безпосередньо з обслуговуванням туристів: тур-оперейтинг, розміщення, харчування, екскурсійне обслуговування, культурно-розважальні послуги тощо. Отож, проведемо аналіз туристичної інфраструктури Дубенської міської громади Рівненської області за вищезгаданими критеріями.

Дубенська міська громада була утворена 2020 року згідно з Розпорядженням КМ України від 20 травня 2020 р. № 599-р «Про затвердження перспективного плану формування території громад Рівненської області». До її складу входить місто Дубно. Площа об'єднаної територіальної громади складає 26,9 км², населення – 37464 осіб [4].

Дубно володіє унікальними історико-культурними пам'ятками, які слугують важливими туристичними об'єктами та чинниками формування туристичної інфраструктури в місті. Варто відзначити, Державний історико-культурний заповідник, до складу якого входять 29 об'єктів національного та місцевого значення.

Найдавнішою і найбільш відвідуваною спорудою на території міста є Дубенський замок, туристична інфраструктура якого представлена сувенірними крамницями, кав'ярнею, гриль терасою, 3D кінотеатром, весільним шатром [5]. Також на території можна проводити бізнес події, організувати весільну церемонію, постріляти з лука. Працівники замку пропонують декілька екскурсій на вибір:

- «Історія замку князів Острозьких» – екскурсія по території Дубенського замку;

- «По древньому Дубні» – пішохідна екскурсія по древньому місті Дубно;

- «Слідами героїв «Тараса Бульби» – пішохідна екскурсія за повістю М. В. Гоголя;

- «Духи та легенди Дубенського замку» – нічна екскурсія замком.

Новітнім є віртуальні 3D тури замком та галереями, а також екскурсії англійською та польською мовами. Щороку Дубенський замок відвідують: 149500 туристів (2019), з них 1701 іноземних туристів, 66348 українців, 24574 учнів та студентів. Заповідник Дубна є одним з найбільш відвідуваних об'єктів Рівненської області [5].

В останні роки в Дубні досить гостро постає питання у розвитку міської туристичної інфраструктури. Це спричинено насамперед великими туристичними потоками, адже місто виступає центром пізнавального та фестивального туризму на Рівненщині.

Одним з головних складових туристичної інфраструктури міста виступають туристичні підприємства. До таких належать туроператори, фірми, туристичні агенції, екскурсійні бюро тощо. В Дубні функціонують більше 10 туристичних фірм. Найбільшим попитом користуються: туристичне агентство «Asterias Tour» (вул. Данила Галицького, 26), турагенція «ARV» (вул. Замкова, 21/1), ТА «РоксіТур» (вул. Миколи Лисенка, 11), ТА «Гранат тур» (вул. Семидубська, 2), турфірма «Меридіан» (вул. Кирила і Мефодія, 22), ТА «Море турів» (вул. Франка, 2).

Туристичні агентства в м. Дубно пропонують широкий спектр туристичних послуг: путівки по всьому світу, індивідуальні та групові тури за кордоном і по Україні, екскурсійні програми, оздоровчі тури, весільні тури, активний відпочинок (гірські лижі і дайвінг), тури на двох. Варто відмітити, що туристичні підприємства працюють як з внутрішніми, так і з іноземними туристами.

За офіційними даними міської влади Дубно щороку відвідує понад 150 тис. туристів і їх кількість постійно збільшується. Відсоток іноземних туристів також зростає: якщо у 2014 році місто відвідали туристи з 20 країн світу, то 2019 – з 25 [6].

Важливим напрямом туристичних підприємств і місцевих органів влади є екскурсійна діяльність. Ключовим елементом тут є задоволення потреб іноземних туристів екскурсійними послугами англійською мовою. Так, Дубенська міська громада пропонує такі екскурсійні маршрути:

- «Вулицею Тараса Шевченка». Туристи відвідають Дубенський історико-культурний

заповідник, палац князів Любомирських XVIII століття, надбрамний корпус, фортечні укріплення XVII століття, будинок, де мешкав польський освітянин Тадеуш Чацький, будівлю колишньої гімназії другої половини XIX століття, Монастир Кармеліток;

- «Майдан Незалежності – Спасо-Преображенська церква». Основні об'єкти: Колишня Ринкова площа XVIII – початку XIX століття, костел Яна Непомука, синагога, Свято-Іллінський, Спасо-Преображенська;

- «Свято-Миколаївська церква – Луцька брама». Основні об'єкти: Костел Бернардинів XVII століття, тепер Свято-Миколаївський собор, Луцька брама XVI століття;

- «Свято-Георгіївська церква – Собор Покрови Пресвятої Богородиці». Основними об'єктами є храми, збудовані у XVII-XX ст.;

- «Місто Дубно – село Таракнів». Туристи відвідають місця битв Великої Вітчизняної війни, Тараканівський форт;

- «Місто Дубно – село Онишківці». Головні екскурсійні місця: «Тарасове джерело» у с. Підлужжя, Джерело Святої Праведної Анни у с. Онишківцях;

- «Місто Дубно – село Плоска та Семидуби». Місця, де вшановують боротьбу 200 козаків, які 1651 року обороняли шлях відступу війська запорозького з поля Берестецької битви;

- «Місто Дубно – село Залужжя». Центральним об'єктом є гора, де перед людьми з'явилася Богородиця. З наведених екскурсій лише невелика частина проводиться англійською мовою [5].

Іншим основоположним компонентом туристичної інфраструктури вважається готельно-ресторанний бізнес. Станом на початок 2020 року в місті налічувалося 4 готельні підприємства із загальною кількістю місць 75. Це – «АнтикХауз», «Вежа», «Дубно», «Едем». Середня вартість номеру становить 545 грн.: найвища в «АнтикХауз» – 850, найнижча у «Вежі» – 350 грн. Номерний фонд складає 38 номерів різної категоризації. Типи номерів, що представлені в закладах тимчасового розміщення: двомісний номер економ-класу, одномісний напівлюкс, тримісний номер економ-класу, двомісний покращений, напівлюкс, двомісний люкс [7].

В готелях «АнтикХауз» та «Едем» функціонують ресторани на 20 та 15 місць відповідно. Готелі міста не класифіковані за міжнародною системою «зірок». Варто відзначити, що тільки готельно-ресторанний комплекс «Едем» має офіційну веб-сторінку в мережі Інтернет, що для сучасного туриста є вкрай важливо.

На сьогоднішній день досить популярним є подорожна оренда житла. В місті надаються послуги оренди житлових квартир або приватних хостелів, варіанти яких можна переглянути на сторінках Інтернету. Однак, статистика за даними закладами не ведеться, так як більшість з них надають послуги неофіційно.

Підсумовуючи, відзначаємо, що готельна сфера в Дубно має обмежені можливості для забезпечення проживання великим туристичним групам, яке внаслідок цього є не туристичним центром, а лише екскурсійним.

Об'єкти ресторанного бізнесу в Дубенській міській громаді нараховують 66 одиниць, серед яких 33 одиниці – кафе, 5 кафетеріїв, 8 ресторанів, 20 барів, а також – столова та піцерія. Загальна кількість місць становить близько 1890. В ресторанному господарстві міста помітна тенденція збільшення кількості підприємств при зменшенні їх місткості [8].

Підприємства ресторанного господарства, так як і готельні, в основному зосереджені у центральній частині міста, поблизу замку та інших історико-культурних чи рекреаційних місць. Кафе та бари зазвичай розташовані на окраїнах міста або поблизу ринків, вокзалів.

Впродовж останніх років набувають популярності тематичні заклади. Так, до таких можемо віднести кафе «TERRACE GRILL», що працює на території Дубенського замку. До послуг відвідувачів смачні страви з мангалу та вигляд на околиці замку [5].

Мережа закладів харчування у місті потребує подальшого розширення та модернізації, враховуючи тенденції щодо зростання туристичних потоків. Перш за все, варто підвищити рівень якості сервісу. Досить часто, в закладах немає працівників, котрі володіли б англійською мовою, а рівень послуг відповідав принципу «ціна-якість». Необхідно збільшити мережу закладів ресторанного господарства вздовж доріг, по яких проходять значні транзитні туристичні потоки.

До ключових показників туристичної інфраструктури міста належить транспортна та комунікативна інфраструктури. Розвиненість дорожньо-транспортної інфраструктури міста напряму залежить від близькості розташування до кордону з Європейським Союзом. Так, місто Дубно розташоване на перетині двох важливих автомагістралей: Київ – Чоп та Добанове – Ковель – Чернівці – Терблече. В місті розвинена автомобільна та залізнична мережа, неподалік розташовується (45,0 км) міжнародний аеропорт «Рівне».

Стан дорожнього покриття знаходиться в досить хорошому стані. Загальна мережа ву-

лиць та доріг комунальної власності складає 145 793 км, при цьому 65 680 км асфальтованих доріг, 5 592 км доріг покриті бруківкою, без твердого покриття 74, 512 км. Загалом дороги з твердим покриттям складають 49%. В місті працюють АЗС. Всього їх функціонує 14 [7].

Дубно є важливим залізничним центром. Щодня залізницею міста проходять 10 електропотягів та 6 пасажирських потягів.

Не менш вагомим компонентом туристичної інфраструктури міста є заклади дозвілля та відпочинку. Для задоволення культурних потреб населення в місті діє 1 музей при Державному історико-культурному заповіднику, 5 бібліотек, а також 5 різножанрових парки [7].

В Дубенській міській громаді щороку проходять різноманітні ярмарки та фестивалі, присвячені народній творчості, а також історії міста та регіону. Найбільш популярними та відвідуваними є рок-фестиваль «Тарас Бульба», фестиваль духовної музики імені Олега Кривенчука, свято «У вирі танцю», міжнародний фестиваль-конкурс дитячого фольклору «Котилася торба...» [9].

Сьогодні сучасному туристу вкрай важливо мати можливість у місці призначення здійснити обмін валюти, зняти гроші з картки чи безготівково розрахуватися. Банківська система міста Дубно складається з філій банків та банкоматів.

Так, станом на 01.10.2020 року на території міста працювали 5 філій банків, 14 відділень та 19 банкоматів. В місті наявні відділення банків: «Ощадний банк» (6), «Приватбанк» (5), «Ідея Банк» (1), «Укрсиббанк» (1), «Укргазбанк» (1). Структура банкоматів виглядає таким чином: «Ощадний банк» (6), «Приватбанк» (5), «Укрсиббанк» (2), «Укргазбанк» (2), Райффайзен Банк Аваль (2), «Альфа Банк» (1), Укрексімбанк (1) [10].

Також в місті діють страхова група «ТАС», національна акціонерна страхова компанія «Оранта», «Українська пожежно-страхова компанія», страхові компанії «Провідна», «Гарант-авто», «Княжа» [7].

Висновки. Для конкурентоспроможності туристичного бізнесу в регіоні досить важливим є наявність та розвиток об'єктів туристичної інфраструктури. Дубенська міська громада володіє значним туристичним потенціалом, Державний історико-культурний заповідник міста є найбільш відвідуваним об'єктом Рівненської області.

До основних туристично-інфраструктурних конкурентних переваг міста належить його вигідне географічне положення на перетині

найважливіших автомагістралей Київ-Чоп та Добанове-Ковель-Чернівці-Тереблече, розвинена мережа ресторанного господарства та банківської системи.

Однак готельне господарство не здатне сповна забезпечити потреби туристів. Так, в місті розташовані всього 4 готельні підприємства, котрі не в змозі прийняти великі туристичні групи, що негативно позначається на доходах в бюджет громади. Досить вузька мережа культурно-дозвіллевих закладів.

Ступінь сформованості туристської інфраструктури міста Дубно є досить значним. Подальший розвиток та вдосконалення існуючих засобів туристичної інфраструктури сприятиме покращенню туристичної привабливості міста, що призведе до збільшення туристів і економічного зростання.

References:

1. Cherchuk, L. M., Mishchenko, O. V., Yerko I. V. (2014). Turystychno-rekreasiyni kompleks Volynskoi oblasti : peredumovy rozvytku. Lutsk : Skhidnoievropeyskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky.
2. Rudakevych, I. (2014). Suchasni tendentsii rozvytku turystychnoi infrastruktury mista Ternopolia. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho universytetu. Seriia Rekreatsiina heohrafiia i turyzm. №1. pp. 162-167.
3. Kalko, A. D. (2011). Turystychna infrastruktura yak skladova ekonomichnoi bezpeky na prykladi Rivnenskoj oblasti. Heohrafiia ta turyzm. Vyp. 13. pp. 256-261.
4. Pro zatverdzhennia perspektyvnoho planu formuvannia terytorii hromad Rivnenskoj oblasti. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 travnia 2020 r. № 599-r, redaktsiia vid 20.05.2020, pidstava – 599-2020-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2020-%D1%80#Text>
5. Derzhavnyi istoryko-kulturnyi zapovidnyk «Dubno». Ofitsiyni sait. (2020). URL: <https://zamokdubno.com.ua/>
6. Ofitsiina storinka «Dubenska miska rada». (2020). Hostiam mista. URL: <https://dubno-adm.gov.ua/pro-misto/gostjam-mista.html>
7. Dubenska miska rada (2017). Stratehiia staloho rozvytku mista Dubna do 2022 roku. Dubno. p. 51.
8. Turystychnyi portal mista Dubna «Visit Dubno». (2020). URL: <https://visitdubno.com/>
9. Rivnenskyi turystychnyi Internet-portal «Rivnenshchyna turystychna». (2020). Dubno. URL: <http://www.tourism.rv.ua/>
10. Banky ta bankomaty u m. Dubno. (2020). URL: <https://bankchart.com.ua/spravochniki/otdeleniya/586>

Андрей Слэшук, Галина Бернадская. Характеристика современного состояния туристической инфраструктуры города Дубно. Определяется значение туристической инфраструктуры для развития туризма в регионе. Проведено рассмотрение и характеристика основных инфраструктурных элементов туристической деятельности в городе Дубно, а именно гостинично-ресторанного хозяйства, туристических предприятий, транспортной сети, учреждений культуры и досуга, банковской системы. Определены основные проблемы туристической инфраструктуры, предложены рекомендации по дальнейшему ее развитию.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура, гостинично-ресторанное хозяйство, туристические предприятия, транспорт, учреждения культуры и досуга.

Andrii Slashchuk, Halyna Bernadska. Features of the Current State of the Tourist Infrastructure in Dubno. Tourist infrastructure (TI) is a leading force in the development of tourism in the region or city. TI should ensure a comfortable stay for tourists. There is no single accepted statement of tourist infrastructure; each scientist interprets this notion in his way. The tourist infrastructure includes accommodation and catering, transport and gas stations, tourism businesses, leisure and entertainment establishments, sports facilities, banking institutions, souvenir shops, and other household, and service facilities.

Dubno has unique historical and cultural monuments, which are crucial factors in the formation of tourist infrastructure. Dubno State Historical and Cultural Reserve, which includes 29 sites of national and local importance, is worth to be noted.

Dubno Castle is the most popular tourist attraction in the city. The tourist infrastructure here is represented by souvenir shops, a cafe, and terrace with a barbeque grill, a 3D cinema, and a wedding tent. Annually Dubno Castle is visited by 159,500 tourists (2019), including 1,701 foreign tourists, 66,348 Ukrainians, 24,574 pupils, and students. Dubno State Historical and Cultural Reserve is one of the most visited sites in Rivne region.

Tourist businesses are one of the main components of the tourist infrastructure in the city. There are more than 10 tour operators in Dubno. The most in-demand are travel agency "Asterias Tour", travel agency "ARV", TA "RoksiTour", TA "Granat Tour", travel agency "Merydian", TA "More Turiv". Travel agencies in Dubno offer a wide range of travel services: tours around the world, individual and group tours abroad and around Ukraine, excursion programs, health resort tours, wedding tours, outdoor activities, and so on.

Another key component of the tourist infrastructure is the hotel and restaurant business. As of the beginning of 2020, there are 4 hotels in the city with a total number of 75 beds. There are 38 hotel rooms of different categorization.

The restaurant business in Dubno has 66 units, including 33 cafes, 5 cafeterias, 8 restaurants, 20 bars, as well as a dining room and pizzeria [1]. The total number of seats is about 1890.

Restaurants, as well as hotels, are mainly concentrated in the central part of the city, near the castle and other historical, cultural or recreational places.

The core indicators of the city's tourist infrastructure include transport and communication infrastructure. Dubno is located at the intersection of two important highways: Kyiv - Chop and Domanovo - Kovel - Chernivtsi - Terebleche. The city has a well-developed road and railway network, nearby is (45.0 km) Rivne International Airport.

Leisure and recreation facilities are no less significant component of the city's tourist infrastructure. In order to meet the cultural needs of the population in the city, there is 1 museum, 5 libraries and 5 various parks.

The banking system in the city is quite developed. As of October 1, 2020, there were 5 bank affiliates, 14 banking facilities and 19 ATMs in the city. The city has the following bank branches: State Savings Bank of Ukraine, or Oschadbank (6), Privatbank (5), Idea Bank (1), Ukrsibbank (1), Ukrgasbank (1). The structure of ATMs is as follows: State Savings Bank of Ukraine, or Oschadbank (6), Privatbank (5), Ukrsibbank (2), Ukrgasbank (2), Raiffeisen Bank Aval (2), Alfa Bank (1), Ukreximbank (1).

Therefore, the degree of the tourist infrastructure formation in Dubno is quite significant. Further development and improvement of the existing means of tourist infrastructure will help to upgrade the tourist attractiveness of the city, which will lead to an increase the number of tourists and economic growth.

Key words: tourist infrastructure, hotel and restaurant industry, tourist businesses, transport, cultural and leisure institutions